

ПРАВНА РАМКА НА НЕЗАВИСИМИЯ ФИНАНСОВ ОДИТ В БЪЛГАРИЯ – ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Михаил Василев, Докторант
Бургаски свободен университет

LEGAL FRAMEWORK OF INDEPENDENT FINANCIAL AUDIT IN BULGARIA – PROSPECTS AND CHALLENGES

Mihail Vasilev, PhD Student
Burgas Free University

***Abstract:** The study presents the main legal principles and framework of independent financial audit in Bulgaria. It outlines the evolution of accounting and auditing legislation and the recent regulatory updates.*

***Key words:** audit, accounting law, financial statements, Bulgaria, regulation, Environmental, Social and Governance, sustainable, development, governance, regulations.*

I. Дефиниция на термина одит

Под значението на думата одит се разбира „независима проверка на годишен или междинен отчет и представяне на резултатите от извършената проверка в одиторски доклад чрез изразяване на одиторско мнение“. Състои се съвкупност от подходи и процедури, въз основа на които се изразява независимо мнение относно достоверността на Годишните финансови отчети и представянето на всички компоненти. Важността от предоставената информация във финансовите отчети за вътрешни и външни ползватели е от първостепенно значение за вземане на ключови решения относно капиталови инструменти, отговорността на ръководството, кредиторите и регулиране на дейността на предприятието.

II. Законово регламентиране на одита в България

2.1. Закон за счетоводство

Законово регулиране на одиторската дейност в България се осъществява основно на две равнища. Първото равнище е Закона за счетоводството (до края на 2001 г.), а второто на Закона за независим финансов одит (от началото на 2002 г.)

Настоящият Закон за счетоводство е публикуван в Държавен вестник на 8 декември 2015 г. и влезе в сила от 01 януари 2016 г. В него се въвеждат: нови класификации на предприятията, променени са критериите за задължително прилагане на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) и е въведена възможност за предприятия, които към настоящия момент прилагат МСФО, да се върнат към прилагане на Националните счетоводни стандарти (НСС) еднократно. Въведени са изисквания за задължително изготвяне на нови доклади за някои предприятия. Променени са критериите за задължителен финансов одит. Въведени са допълнителни становища (услуги), изисквани от одиторите за някои предприятия. Уеднаквен е срокът за публикуване на годишните финансови отчети и другите доклади за всички предприятия – 30 юни.

През периода 2016-2024 г. претърпява известни промени, като измененията засягат главно категориите предприятия и критериите за одит. След последните промени от лятото на 2024 г. предприятията¹ се делят на няколко категории:

Микропредприятия – предприятия, които към 31 декември на текущия отчетен период не надвишават най-малко два от следните показателя:

- балансова стойност на активите – 900 000 лв.
- нетни приходи от продажби – 1 800 000 лв.
- средна численост на персонала за отчетния период – 10 души

Малки предприятия – предприятия, които към 31 декември на текущия отчетен период не надвишават най-малко два от следните показателя:

- балансова стойност на активите – 10 000 000 лв.
- нетни приходи от продажби – 20 000 000 лв.
- средна численост на персонала за отчетния период – 50 души

Средни предприятия – предприятия, които към 31 декември на текущия отчетен период не надвишават най-малко два от следните показателя:

- балансова стойност на активите – 50 000 000 лв.
- нетни приходи от продажби – 100 000 000 лв.
- средна численост на персонала за отчетния период – 250 души

Големи предприятия – предприятия, които към 31 декември на текущия отчетен период надвишават най-малко два от следните показателя:

- балансова стойност на активите – 50 000 лв.
- нетни приходи от продажби – 100 000 000 лв.
- средна численост на персонала за отчетния период – 250 души

Промяна в категорията по чл.19 се извършва, когато предприятие за последните два отчетни периода престане да отговаря на два от трите показателя за съответната категория. Категорията се променя от началото на следващия (трети) отчетен период.²

(2) В случаите по ал. 1, когато за последните два отчетни периода предприятието отговаря на показателите за две различни категории, същото се категоризира според показателите за последния отчетен период.

В следващите членове на Закона за счетоводство³ са описани групите предприятия по категории:

Малки групи – групи предприятия, на които сумата от показателите съгласно годишните им финансови отчети на консолидирана основа, съставени към 31 декември на текущия отчетен период, не надхвърля праговете най-малко на два от следните критерии:

- Балансова стойност на активите – 10 000 000 лв.
- Нетни приходи от продажби – 20 000 000 лв.
- Средна численост на персонала през отчетния период – 50 души

Средни групи – групи предприятия, които не са малки групи, на които сумата от показателите съгласно годишните им финансови отчети на консолидирана основа, съставени към 31 декември на текущата година, не надхвърля праговете най-малко на два от следните три показателя:

- Балансова стойност на активите – 50 000 000 лв
- Нетни приходи от продажби – 100 000 000 лв
- Средна численост на персонала за отчетния период – 250 души

¹ Чл.19 от Закон за счетоводство (в сила от 29.07.2025 г.)

² Чл.20 от Закон за счетоводство (в сила от 29.07.2025 г.)

³ Чл.21 от Закон за счетоводство (в сила от 29.07.2025 г.)

Големи групи – групи предприятия, на които сумата от показателите съгласно годишните им финансови отчети на консолидирана основа, съставени към 31 декември на текущата година, надхвърля праговете най-малко на два от следните три показателя:

Балансова стойност на активите – 50 000 000 лв.

Нетни приходи от продажби – 100 000 000 лв.

Средна численост на персонала за отчетния период – 250 души

Промяна в категорията по чл. 21 се извършва, когато за последните два отчетни периода група престане да отговаря на два от трите показателя за съответната категория. Категорията се променя от началото на следващия отчетен период. В случаите по ал. 1, когато за последните два отчетни периода група отговаря на показателите за две различни категории, тя се категоризира съгласно показателите за последния отчетен период.⁴

2.2. Годишни финансови отчети

Според законовите изисквания, Годишните финансови отчети (ГФО) се съставят на български език, използвайки арабски цифри, а сумите използваните в отчета са в хиляди. Дружествата изготвят финансовите си отчети на базата на Националните счетоводни стандарти (НСС), но закона определя специални групи предприятия да се придържат към Международните счетоводни стандарти (МСС). Тези предприятия биват:

1. кредитни и финансови институции по смисъла на Закона за кредитните институции;

2. доставчици на платежни услуги по смисъла на Закона за платежните услуги и платежните системи;

3. застрахователи и презастрахователи, както и застрахователни холдинги и финансови холдинги със смесена дейност, начело на група, по смисъла на Кодекса за застраховането;

4. пенсионноосигурителни дружества и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания по смисъла на Кодекса за социалното осигуряване;

5. инвестиционни посредници по смисъла на Закона за пазарите на финансови инструменти;

6. управляващи дружества и колективни инвестиционни схеми по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране;

7. лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове и предприятия за колективно инвестиране по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране;

8. национални инвестиционни фондове по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране;

9. предприятия, чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар в държава - членка на Европейския съюз;

10. пазарни оператори по смисъла на Закона за пазарите на финансови инструменти;

11. централни депозитари на ценни книжа по смисъла на Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на

⁴ Чл.22 от Закон за счетоводство (в сила от 29.07.2025 г.)

ценни книжа, както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012 (ОВ, L 257/1 от 28 август 2014 г.)⁵

Към задължителната информация в отчета се посочват името на предприятието, правната му форма, седалище и адрес на управление. Когато финансовите отчети подлежат на независим финансов одит, подписи се поставят от лицата, извършили независимия финансов одит освен стандартните изисквания за подпис и печат от страна на управителя на предприятието. Отчетите могат да бъдат подписани посредством електронен подпис. Според последните изменения, в сила от 06.07.2024⁶ г. на задължителен независим финансов одит подлежат годишните и консолидираните финансови отчети на:

1. Малки предприятия, които към 31 декември на текущия отчетен период надвишават най-малко два от следните показатели:

- а) балансова стойност на активите – 4 000 000 лв.;
- б) нетни приходи от продажби – 8 000 000 лв.;
- в) средна численост на персонала за отчетния период – 50 души;

2. Средните и големите предприятия;

3. Предприятията от обществен интерес;

4. Средните и големите групи и групите, в които има поне едно предприятие от обществен интерес;

5. предприятия, за които това изискване е установено със закон.

Големите предприятия и предприятията от обществен интерес са длъжни да оповестят в пояснителните приложения начислените суми за услугите, предоставени от регистрираните одитори, поотделно за: Независим финансов одит, ангажимент за изразяване на сигурност по устойчивостта, данъчни консултации, други услуги, несвързани с одита

2.3. Консолидирани финансови отчети

Консолидираният финансов отчет е документ, който представлява информация за финансовото състояние на група компании. В това число се включват всички дъщерни компании и свързани дружества. Този отчет се съставя от дружеството майка след като е събрана нужната информация от всички дъщерни компании. Документът може да бъде съставен по Националните счетоводни стандарти (НСС) или по Международните счетоводни стандарти (МСС)⁷ в зависимост от възприетата счетоводна база и прилаганата счетоводна политика от предприятието. В отчета се съдържат четири основни компонента на счетоводната отчетност: отчет за доходите, отчет за паричните потоци, баланс и отчет за собствен капитал. По време на създаването му се събират всички финансови данни на всички свързани дружества и обединяването им в един краен финансов отчет. В приложимата счетоводна база⁸ има посочени изключения от дружества, които са задължени да съставят ГФО на база на МСС като:

1. Кредитни и финансови институции по смисъла на Закона за кредитните институции;

2. Доставчици на платежни услуги по смисъла на Закона за платежните услуги и платежните системи;

⁵ Чл.34 от Закон за счетоводство (в сила от 29.07.2025 г.)

⁶ Чл.37 от Закон за счетоводство (в сила от 29.07.2025 г.)

⁷ Ал. 1, ал. 2, чл.31 от Закон за счетоводство (в сила от 01.01.2019 г.)

⁸ Чл.34 от Закон за счетоводство (в сила от 01.01.2019 г.)

3. Застрахователи и презастрахователи, както и застрахователни холдинги и финансови холдинги със смесена дейност, начело на група, по смисъла на Кодекса за застраховането;

4. Пенсионноосигурителни дружества и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания по смисъла на Кодекса за социалното осигуряване;

5. Инвестиционни посредници по смисъла на Закона за пазарите на финансови инструменти;

6. Управляващи дружества и колективни инвестиционни схеми по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране;

7. Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове и предприятия за колективно инвестиране по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране;

8. Национални инвестиционни фондове по смисъла на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране;

9. Предприятия, чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар в държава - членка на Европейския съюз;

10. Пазарни оператори по смисъла на Закона за пазарите на финансови инструменти;

11. Централни депозитари на ценни книжа по смисъла на Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа, както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012

Консолидираните финансови отчети на предприятията, чиито прехвърлими ценни книжа са допуснати за търговия на регулирания пазар в държава-ленка на Европейския съюз, се съставят на базата на Международните счетоводни стандарти. Предприятията по ал. 1 могат да изберат да съставят годишните си финансови отчети на базата на Международните счетоводни стандарти. Предприятията, които съставят годишните си финансови отчети на базата на МСС, могат да преминат към съставянето им на базата на Националните счетоводни стандарти, с изключение на предприятията по ал. 2⁹. По реда на този закон не се допуска промяна на счетоводната база (приложимите счетоводни стандарти) повече от веднъж, освен когато това се изисква от закон. Консолидираните и междинните финансови отчети се съставят на базата на счетоводните стандарти, въз основа на които се съставя годишният финансов отчет на предприятието, което съставя консолидирания или междинния финансов отчет, с изключение на предприятията по ал. 3.

ГФО на предприятия в производство на ликвидация или в несъстоятелност се съставят на базата на НСС. Предприятия – юридически лица с нестопанска цел, независимо от категорията им по чл.19¹⁰, съставят годишните си финансови отчети на базата на НСС.

Според Закона за счетоводството в Глава V е определено, че на независим финансов одит от регистрирани одитори подлежат годишните и консолидираните финансови отчети на:

⁹ Чл. 34, ал. 2, Закон за счетоводство (изм. и доп. 07.05.2019 г.)

¹⁰ Чл.19 от Закон за счетоводство (в сила от 01.01.2016 г.)

1. Малки предприятия, които към 31 декември на текущия отчетен период надвишават най-малко два от следните показатели:
 - а) балансова стойност на активите – 4 000 000 лв.;
 - б) нетни приходи от продажби – 8 000 000 лв.;
 - в) средна численост на персонала за отчетния период – 50 души;
2. Средните и големите предприятия;
3. Предприятията от обществен интерес;
4. Средните и големите групи и групите, в които има поне едно предприятие от обществен интерес;
5. Предприятия, за които това изискване е установено със закон.

2.4. Закон за независим финансов одит и изразяване на сигурност по устойчивост

Законът за независим финансов одит приет на 9 ноември 2001 г., обнародван в Държавен вестник на 23 ноември 2001 г. и влиза в сила от 1 януари 2002 г. Това е вторият специален български закон в тази област (след ЗИЗЕС от 1931 г.). С приемането му е извършена важна стъпка в посока към хармонизирането на националното законодателство с международната практика и отдаване на заслуженото към независимия финансов контрол. Последното изменение на закона от 17 септември 2024 г. променя името му на Закон за независимия финансов одит и изразяването на сигурност по устойчивостта.

Дейността на одиторската проверка не е строго определено насочена към счетоводството на дружеството и ръководителя на тази дейност (главния счетоводител). Одиторът проверява всички страни от дейността и състоянието на предприятието. Както е известно, счетоводството отразява цялостната дейност на предприятието. Основните данни, използвани в управлението, са създадени от счетоводната система, но те далеч не са единствените. Именно тук се проявяват приликите и разликите между одитирането и счетоводството, защото по същество това са два различни процеса. При осъществяване на одиторската дейност се прилагат подходи и процедури, които се регламентират с международни одиторски стандарти, професионални и етични норми. Световната практика показва, че одитирането и одиторската професия се уреждат с отделен закон и/или задължителни професионални изисквания. Вътрешният финансов контрол и дейността на Сметната палата също се базират на финансово-счетоводната информация, но се регламентират в други закони. В структурно отношение ЗНФО се състои от дванадесет глави и 111 члена, допълнителни разпоредби, предходни и заключителни разпоредби. Глава първа (общи разпоредби) от ЗНФО се определя като съвкупност от процедури, определени от МОС, въз основа на които се изразява независимо мнение относно достоверността на финансовите отчети, изготвени в съответствие с българското счетоводно законодателство. В чл.1¹¹ е записано, че с него се урежда:

1. целта, обхвата и принципите на независимия финансов одит, наричан по-нататък "финансов одит", както и ангажиментите за изразяване на сигурност върху отчети за корпоративното устойчиво развитие, наричани по-нататък "отчети за устойчивостта", извършвани от регистрираните одитори;

2. професионалните стандарти на организация, документиране и изпълнение, както и удостоверяване на резултатите от финансовия одит, както и ангажиментите за

¹¹ Закон за независим финансов одит и изразяване на сигурност по устойчивостта (в сила от 29.11.2016 г., изм. и доп. 17.09.2024 г.)

изразяване на сигурност по устойчивостта, наричани по-нататък „приложими професионални стандарти“;

3. придобиването на квалификация на дипломиран експерт-счетоводител;
4. придобиването на правоспособност и упражняването на одиторската професия от регистрираните одитори;
5. правата и задълженията на регистрираните одитори;
6. статута и функциите на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори, наричана по-нататък "Комисията";
7. статута и функциите на Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС);
8. дейността на одитните комитети в предприятията от обществен интерес.

Следващите членове в закона дефинират целта на финансовия одит, а именно „да повиши степента на доверие на потребителите на финансовия отчет чрез изразяването на одиторско мнение за това дали този отчет е изготвен във всички съществени аспекти в съответствие с приложимата рамка за финансово отчитане“¹².

2.5. Изразяване на сигурност по устойчивост

Нововъведение в закона чл.2а¹³, който има за цел да повиши информационната сигурност по отношение отчетите за устойчивостта на осъществяващите дейност в страната големи предприятия, както средни и малки предприятия от обществен интерес, които не са микропредприятия и чиито ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар. Отчетите за устойчивостта, които са изготвени и публикувани от тези предприятия подлежат на проверка за изразяване на ограничена или разумна степен на сигурност. Изпълнението на „ангажменти за изразяване на сигурност по устойчивостта“ включват съвкупност от взаимосвързани процедури, които формират одиторското мнение и заключение относно степента на сигурност. С измененията се регламентират правилата за придобиване правоспособност на регистриран одитор по устойчивостта, изискванията относно изпълнението на ангажменти за сигурност по устойчивостта, както и правилата за изграждане и функциониране на Системата за гарантиране качеството на професионалната дейност на регистрираните одитори по устойчивостта. Квалификацията за регистриран одитор по устойчивостта се придобива след успешно полагане на писмени изпити в следните области:

- Нормативни изисквания и стандарти, свързани с изготвяне на годишните индивидуални и консолидирани отчети за устойчивостта;
- Анализ на устойчивостта;
- Процеси на наблюдение, анализ и контрол относно въпросите за устойчивостта;
- Нормативни изисквания и стандарти за изразяване на сигурност по устойчивостта, приети от Европейската комисия.

Съгласно последните изменения в законовата рамка, големите компании ще трябва да посочват и нефинансова информация (данни за устойчивост) в годишните си отчети. Това включва докладване на екологични, социални и управленски аспекти (ESG – economic environmental, social and governance) освен обичайната финансова отчетност. В тези промени на ЗНФО се включват и дефиниции в областта на опазване на

¹² Чл.2 от Закон за независим финансов одит и изразяване на сигурност по устойчивостта (в сила от 29.11.2016 г., изм. и доп. 17.09.2024 г.)

¹³ Чл.2а от Закон за независим финансов одит и изразяване на сигурност по устойчивостта (в сила от 29.11.2016 г., изм. и доп. 17.09.2024 г.)

околната среда, социалните права, както и управленските въпроси. По този начин се въвеждат в местното законодателство навлизат европейските стандарти за ESG – докладване, чрез което се изследва влиянието на дружествата върху конкретните фактори. След изготвянето на този тип отчет, той отново подлежи на проверка от регистриран одитор по устойчивостта. Одиторът формира одиторско мнение относно изискванията в съответствие с приложимата рамка за отчитане устойчивостта на предприятието. Първият отчетен период за големите предприятия от обществен интерес беше 31 декември 2024 г. За всички останали категории предприятия задължението ще възниква поетапно до 2028 г. Очаква се да бъдат въведени още стандарти за ESG докладване в бъдеще.

III. Перспективи и въпроси пред одита в България

3.1. Изменения в критериите за задължителен одит

В Държавен вестник бр.72 от 24.07.2024 г. са обнародвани промените в Закона за Счетоводство. Наред с приети редица промени са съществено увеличени така наречените „прагове“, т.е. показателите, над които ГФО на дружествата подлежат на одит. Единствено третият критерий – средна численост на персонала за отчетния период остана непроменен.

Заявяваните и договаряни между страните (работодателски организации, МФ, ИДЕС, КПНРО и други) завишени показатели с 25 % на практика бяха двойно завишени (спрямо предходните) при разглеждането от парламентарна комисия с мотива, че на по-малките като показатели дружества се спестяват разходи за одит на ГФО, които представляват административна тежест за тях и аргумент, че в половината страничленки на Европейския съюз показателите за одит са по-високи от тези действащи към момента в България. Направените промени (актуализации) по никакъв начин не бяха представени за обществено обсъждане гласуване на етап законопроект. В резултат на горепосочените промени в Закона за Счетоводство за приблизително около 3500 – 4000 дружества ще отпадне задължителния одит на ГФО.

Всичко това поражда множество логични и последващи от въведените нови показатели въпроси, а именно:

Одита на годишни финансови отчети означава, че до голяма степен съобразно приложените одиторски процедури и получени одиторски доказателства одитора формира и изразява конкретно мнение за дружеството. Целта на всички действия и процедури е да се изрази разумна степен на сигурност относно представените във финансовите отчети резултати за финансовото и имущественото състояние на дружеството, като резултат от конкретни сделки и събития през дадения отчетен период и съпоставимите данни за предходния такъв.

Заинтересовани страни от достоверното и пълно представяне във всички съществени аспекти на информацията от ГФО са всички външни за предприятието потребители/държавата в лицето на МФ, доставчици, клиенти, инвеститори, финансови институции, регулаторни органи много други, които нямат източници за получаване на информацията посочена в ГФО, одиторския доклад и доклада за дейността, т.е. за много широк кръг от заинтересовани потребители надеждността, достоверността и пълнотата на представената информация в ГФО и приложенията е от съществено значение.

С отпадналия от задължителен одит на ГФО на всички потребители и заинтересовани страни остава единствено възможността да разчитат, че ръководството и лицата/дружествата осъществяващи текущото счетоводно отчитане са работили добросъвестно и притежават достатъчно знания и компетентност в областта на счетоводството,

данъците и търговското право, за да бъде всичко представено в ГФО възприето като достоверен и надежден източник на информация. От друга страна и от много съществено значение са контролните и регулаторни органи, т.е. държавата в тяхно лице би следвало да бъде силно заинтересован потребител и пряко заинтересована страна от това, какво е счетоводното отразяване на сделките и събитията и произтичащите от това дължими данъци и в повечето случаи и задължителни осигурителни вноски. Превенцията по отношение на стриктното спазване на данъчно-осигурителното законодателство отпада при около 3500-4000 немалки дружества и остава единствено последващия контрол.

Въведените промени в Закона за Счетоводство отново поставиха и други по-стари въпроси относно кръга от дружества попадащи или отпадащи от категорията подлежащи на независим финансов одит. По най-общи данни и съгласно действащите към месец 07.2024 г. прагове, дружества отговарящи на всички критерии за одит не представяха години наред одитирани ГФО за публикуване в Търговския регистър. Предвид императивния характер на нормите Закона за счетоводството и съответните административно наказателни разпоредби недоумение буди липсата на реакции от страна на контролни и регулаторни органи.

3.2. Изразяване на сигурност по устойчивостта

Една от тенденциите, която засяга глобалния бизнес е устойчивото развитие. Този термин придоби огромна популярност в последните години след Парижкото споразумение през 2015 г. за намаляване на глобалното затопляне. Главната цел на Европейския съюз, както и в България – да бъде постигната въглеродна неутралност до 2050 г. Конкретните изменения се опитват да насърчат компаниите да преосмислят стратегиите и плановете си в съответствие с посоката на бъдещето визия. Освен инвестиции, превишаващи 1 трлн. евро през следващото десетилетие, се предвиждат и мерки за повишена осведоменост по отношение на екологичното и социалното въздействие на всяко предприятие. Съвкупността от горепосочената информация ще бъде от полза на банки и инвеститори, които ще могат да финансират инвестиционни проекти в подкрепа на климатичната превенция. Нововъведенията изискват интегрирани годишни отчети, както и допълнителни ключови показатели, анализиращи влиянието на компаниите към околната среда и обществото.

Промените в климата обобщено водят със себе си потенциални физически и операционни рискове за бизнес и икономиката. Една от непредвидимите опасности са необичайните метеорологични явления, които нанасят имуществени вреди и възможни прекъсвания по стойностната верига. От друга страна, цялостният процес по приспособяване на бизнеса към по-нисковъглеродна икономика и спазването на новите регулаторни и законодателни изисквания се оказва все по-голямо предизвикателство за бизнеса. Според оценки на ЕЦБ към момента, пропуските в отчитането на рисковете, свързани с климата и околната среда, могат да се превърнат в реален риск за финансовата система, ако банките не интегрират в най-скоро време тези рискове в своя бизнес модел, стратегия и управление на рисковете си. Финансовата и нефинансовата информация следва да бъдат разглеждани заедно, за да се добие по-пълна представа за резултатите и устойчивото развитие на един бизнес. Директивата за нефинансово оповестяване (NFRD¹⁴) и Регламента за Таксономията (Регламент за създаване на рамка за

¹⁴ Non-financial Reporting Directive, 2016 г.

улесняване на устойчивите инвестиции) цели да подпомогне инвеститорите и заинтересованите страни да анализират как предприятията от обществено значение създават стойност и оценяват рисковете свързани с въпросите за устойчивостта. От 2017 г. българските предприятия, които извършват дейност от обществен интерес¹⁵ и имат над 500 служители са задължени да оповестят как темите за устойчивостта засягат финансово им състояние и какво е въздействието на дейностите върху обществото и околната среда. Въпреки всички изброени изисквания и регламенти, ЕС отчита пропуски в качеството на оповестената информация и липса на съпоставимост между нефинансовите отчети на предприятията.

През 2020 г. е приета нова Директива CSRD¹⁶ поради нарастващата необходимост от съпоставима, историческа и прогнозна информация. Целта на изцяло новата директива е да гарантира информационните потребности на потребителите на нефинансова информация с въвеждането на общи стандарти за отчитане във връзка с екологични, социални и управленски фактори (ESG управление). В регламента са разширени значително кръга на задължените лица. Едно от последните изисквания е оповестяването на информация за интелектуален, човешки и репутационен капитал. Отделно, за повишаване на доверието е предвиден и задължителен одит, който допълнително да повиши доверието в нефинансовите отчети

Използвана литература

1. Видове предприятие и бази за изготвяне на на финансови отчети, Христо Досев, 2015 г.
2. Годишник на ИДЕС, 2016 г.
3. Закон за независим финансов одит и изразяване на сигурност по устойчивост, изм. и доп. ДВ бр.79 от 17.09.2024 г.
4. Закон за счетоводство, изм. ДВ бр.79 от 17.09.2024 г.
5. Парижко споразумение, 2015-2024 г., Available from: <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/climate-change/paris-agreement/#what>[Accessed November 12, 2025].
6. Независим финансов одит в България, Трето юбилейно издание, ИДЕС, 2021 г.
7. Non-financial Reporting Directive. EPRS | European Parliamentary Research Service Author: Nora Hahnkamper-Vandenbulcke. Ex-Post Evaluation Unit EN PE 654.213 – January 2021

¹⁵ Листвани предприятия, кредитни институции, застрахователи, пенсионноосигурителни дружества, инвестиционни посредници

¹⁶ Corporate Sustainability Reporting Directive